

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Глянєнко К.А. Особливості готовності педагогів до інноваційної діяльності // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 4(14). – С. 29-32.

Hlianenko K.A. Especially The Readiness Of Teachers To Innovative Activity // Physical and Mathematical Education : scientific journal. – 2017. – Issue 4(14). – P. 29-32.

УДК 378.14:372

К.А. Глянєнко

Індустріальний коледж ДВНЗ УДХТУ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті зазначається, що однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності. Автор стверджує, що педагогічні інновації потребують принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства. Автор зазначає, що готовність до інноваційної педагогічної діяльності формується не сама по собі, не у віртуальних розмірковуваннях, а під час педагогічної практики, акумулюючи все накопичене на попередньому етапі, сягаючи завдяки цьому значно вищого рівня. Це означає, що кожен попередній рівень такої готовності є передумовою формування нових. Тому готовність викладачів до інноваційної діяльності визначається за певними показниками. Професійна зорієнтованість на інноваційну діяльність зосереджується ще під час навчання у закладах вищої освіти. Готовність до інноваційної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Ключові слова: готовність, інноваційна діяльність, підготовка педагогів, мотивація, рефлексія, професійна діяльність, педагогічні технології.

Постановка проблеми. Розвиток освіти в наш час є підґрунтям для досягнення економічної незалежності на основі подальшого зростання її інтелектуального потенціалу. Перетворення в системі освіти необхідно починати з педагогічної освіти. Сучасне соціальне замовлення висуває принципово нові вимоги до педагогічних кадрів, адже сприяти формуванню особистості може тільки такий учитель, який сам є всебічно розвинутою, творчою особистістю, здатною до самовдосконалення, навчання протягом життя. Найсуттєвішою ознакою освітніх систем початку XXI ст. є «інноваційність». Педагогічними колективами активно апробуються вітчизняні та зарубіжні освітні технології, які є альтернативними для традиційних, створюються авторські школи, розробляються і впроваджуються в навчально-виховний процес авторські навчальні програми, методики, технології тощо. Тому важливим складником професіоналізму стає готовність освітян до оцінки нових педагогічних технологій, визначення їх відповідності потребам і можливостям конкретного навчального закладу, готовність до впровадження в освітній процес інноваційних форм і методів роботи.

Аналіз актуальних досліджень Проблематика педагогічної інноваційної діяльності є предметом наукових досліджень багатьох науковців. Ставлення до студента, який знаходиться у центрі освітнього процесу, ґрунтується на повазі його як особистості, врахуванні його особистої думки, спонуканні до активної пізнавальної діяльності, творчості тощо. Ці питання знайшли своє відображення в наукових працях відомих учених: Ш. Амонашвілі, Ю.К. Бабанського, Л. Виготського, П. Гальперіна, А. Смолкіна, В. Шаталова. Науковці переконують, що основне завдання в організації навчального процесу полягає насамперед у підвищенні навчально-виховної ефективності занять, та у значному зростанні рівня реалізації принципів свідомості, активності та якості знань, умінь і навичок, які набули студенти.

Мета статті полягає у розкритті особливостей готовності викладачів до інноваційної діяльності, її сутності та значенні.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день особистісно орієнтована парадигма освіти визначила нові змістовно-ціннісні орієнтири освітнього процесу. Увага суспільства звернена на важливість і актуальність максимального розкриття потенціалу кожної людини, підготовки її до саморозвитку, самовизначення та самореалізації. Головним принципом є розвиток освіти, спрямований на радикальне творче покращення сьогодення й формування нових, творчих і духовних потреб.

Протягом століть освіта була найконсервативнішою галуззю людської діяльності, яка майже не підлягала змінам. Століттями обсяг знань зростав, а технології передачі інформації залишалися незмінними – єдиним носієм інформації залишався вчитель-викладач. Об'єктивні умови розвитку сучасного суспільства передбачають нові вимоги до змісту й передачі знань, що, в свою чергу, активізує пошуки науковців у цьому напрямі. Одним із результатів таких пошуків, а також «відповіддю» на вимоги сьогодення, стало впровадження в освітній процес закладів освіти принципу інформатизації. Цей принцип передбачає широкопланове впровадження інформаційних технологій в освітній процес «з метою розширення бази індивідуальних пізнавальних технологій і підготовки особистості до залучення у суспільне інформаційне середовище» [7]

Питання формування професійно-педагогічних якостей у майбутніх викладачів вивчається досить давно і активно, як вітчизняними, так і зарубіжними педагогами й психологами. Науковцями доведено, що у студентів процес формування таких якостей відбувається за умови активного включення в самостійну навчально-пізнавальну діяльність. Вчені П.Я. Гальперін, В.В. Давидов, К.Д. Ушинський, Г.П. Шедровицький, А. Дістервег, Л.С. Виготський, А.Н. Леонтьєв наголошували на тому, що для формування у майбутніх викладачів професійно-педагогічних якостей необхідно спонукати студентів до виконання різноманітних видів діяльності як під час навчального процесу, так і в умовах педагогічної практики, яка безпосередньо впливає на становлення студентів як викладачів і вимагає дій відповідно до виробничих функцій педагога.

Під активізацією навчальної діяльності розуміють цілеспрямовану діяльність викладача, зорієнтовану на розробку й використання форм, методів, засобів і прийомів навчання, які сприяють підвищенню інтересу, самостійності, розвиткові творчої активності студентів у процесі засвоєння знань, формування умінь і навичок та їхньому практичному застосуванню, а також у формуванні здібностей прогнозувати ситуацію і приймати самостійні рішення [2].

Педагогічні інновації потребують принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що викладач усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні.

Інноваційна компетентність педагога – система мотивів, знань, умінь, навичок, його особистісних якостей, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі зі студентами.

Відомий дидакт Ю.К. Бабанський активні методи навчання виокремлює в особливу групу. Однак, штучний відрив їх від традиційних методів навчання, на його думку, тільки шкодить теорії та практиці навчальної діяльності, оскільки подібне ставлення лякає деяких педагогів. Учений вважає, що тільки комплексний підхід і застосування традиційних та інноваційних методів навчання, їх перенесення на загальну методичку навчальної діяльності допоможе успішно розв'язати цю досить складну педагогічну проблему. Саме тому доцільно вводити їх у відповідні групи традиційних методів навчання, які вони збагачуватимуть і вдосконалюватимуть завдяки новим методикам.

Готовність викладачів до інноваційної діяльності визначається за такими показниками:

- 1) усвідомлення потреби впровадження педагогічних інновацій у педагогічній практиці;
- 2) створення власної моделі підготовки фахівців (студентів), методів, творчих завдань, налаштованість на експериментальну діяльність;
- 3) готовність до подолання труднощів, що виникають у процесі застосування інноваційних технологій;
- 4) володіння практичними навичками опанування педагогічних інновацій, розроблення нових, доречного застосування під час проведення занять.

Потреба у нововведеннях активізує інтерес у студентів до знань у конкретній галузі, мотивує до навчання, а успішність власної педагогічної інноваційної діяльності допомагає долати труднощі, шукати нові способи діяльності, відстоювати новаторські підходи.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності формується не сама по собі, не у віртуальних розмірковуваннях, а під час педагогічної практики, професійної діяльності, акумулюючи все накопичене на попередньому етапі, сягаючи завдяки цьому значно вищого рівня. З'ясування рівня сформованої готовності викладача до інноваційної діяльності дає змогу спланувати роботу щодо розвитку його інноваційного потенціалу, який є важливою складовою професійної компетентності. Сьогодні викладач повинен уміти спрямовувати освітній процес на особистість студента. Спланувати свою професійну діяльність так, щоб кожен студент мав необмежені можливості для самостійного і вискоєфективного розвитку. А це у принципово інших вимірах визначає проблематику і зміст професійної та особистісної підготовки педагога, актуалізує необхідність створення педагогічних систем, зорієнтованих на інноваційну діяльність, і відповідно на пошук нових підходів до підготовки майбутніх вчителів.

Компонентами інноваційної компетентності педагога є поінформованість про інноваційні педагогічні технології, належне володіння їх змістом і методикою, висока культура використання інновацій у навально-виховній роботі, особиста переконаність у необхідності застосування інноваційних педагогічних технологій. Готовність до інноваційної діяльності є внутрішньою силою, що формує інноваційну позицію педагога.

Щодо організації навчання О. Пометун і Л. Пироженко виділяють групову (фронтальну) і колективну (кооперативну) форми. Перша з них передбачає навчання однією людиною певної частини групи студентів чи усієї. Всі студенти за цих умов у певний момент часу працюють разом чи індивідуально над одним завданням із наступним контролем результатів [5, с. 24]. Сутність іншої форми полягає в організації навчання у малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. Викладач керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. До суттєвих компонентів співробітництва автори відносять: позитивну взаємозалежність; особистісну взаємодію, що стимулює діяльність; індивідуальну та групову підзвітність; навички міжособистісного спілкування та спілкування в невеликих групах; обробку даних щодо роботи групи [5, с. 28].

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності – це сукупність способів і прийомів психолого-педагогічного впливу на студентів, що, в першу чергу, спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих навичок і вмінь нестандартного розв'язання певних професійних проблем, удосконалення навичок професійного спілкування [5].

Інновації в педагогіці залежать від професіоналізму педагогічних працівників, їх готовності працювати в сучасних умовах. За цих умов, особливого значення набуває питання сформованості індивідуальних якостей викладачів, мотиваційної спрямованості, творчого потенціалу, аналітичні та організаторські можливості. І. Рудницька серед складових успішної самореалізації педагога визначає лідерство, ініціативність, самостійність, гнучкість, комунікабельність, урівноваженість, оптимізм, вимогливість, почуття субординації [8, с.43.].

Сутнісною ознакою інноваційної педагогічної діяльності є її комплексний характер, який виявляється в спрямованості на створення, розповсюдження та впровадження педагогічних нововведень. Зважаючи на це, інноваційна діяльність викладача передбачає комплексну діяльність, спрямовану на створення, впровадження та розповсюдження освітніх інновацій.

Готовність є внутрішньою силою, яка формує інноваційну позицію викладача. Особливого значення набуває позитивна мотивація до інноваційної діяльності, яка виявляється через задоволення особистісних і професійних потреб викладача.

Порівнюючи концептуальні засади традиційної та інтерактивної освіти, зазначимо, що за першого її виду характерною є пасивна модель навчання, коли студент є «об'єктом», повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому викладачем, текстом підручника тощо – «джерелом правильних знань». При цьому студенти, як правило, не спілкуються між собою і не виконують творчих завдань [5, с. 8]. Відома також активна модель навчання, що передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів. Студент є «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання» [5, с. 8].

Сучасні дослідники (зокрема Т. Поніманська) визначають види готовності до інноваційної педагогічної діяльності – ситуативну, творчу й авторську [13]. Передбачається, що зазначені види готовності повинні прогностично попередити інноваційну інертність у педагогічній практиці, а також підготувати викладачів до вирішення різноманітних завдань, що виникають у професійній діяльності.

Розглянувши сутність, компоненти готовності до інноваційної діяльності, чинники та умови її формування, можна зробити висновки:

1. Формування готовності педагогів до інноваційної діяльності є актуальною проблемою сучасної науки й практики, вирішення якої покладено на систему післядипломної освіти зокрема.

2. Інноваційна діяльність в системі освіти передбачає вдосконалення чи оновлення освітньої практики шляхом створення, розповсюдження та освоєння нових ефективних способів і засобів досягнення встановлених цілей освіти.

3. Готовність до інноваційної діяльності є інтегральною якістю особистості, що характеризується певним рівнем сформованості професійної компетентності, яка виявляється в прагненні до інноваційної діяльності, в підготовленості до її здійснення на професійному рівні.

4. Формування готовності педагогів до інноваційної діяльності є процесом, який дозволяє допомогти вчителю в розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості, усвідомленні методології вирішення професійно-педагогічних проблем, конкретних концепцій, способів реалізації концептуальних схем у досвіді діяльності; осмисленні ним результатів педагогічних нововведень, виробленні критеріїв їх оцінки і самооцінки.

Список використаних джерел

1. Лазарев В. С., Поташник М. М. Как разработать программу развития школы: Методическое пособие для руководителей общеобразовательных учреждений / В.С.Лазарев, М.М.Поташник. – М.: Новая школа, 1993. – 48 с.

2. Попова О. В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці // Педагогіка та психологія: Збірник наукових праць / За заг. ред. акад. І. Ф. Прокопенка, чл.-кор. В. І. Лозової. – Харків: ХДПУ, 1999. – Вип. 9. – С. 10-15.
3. Слостенін В.А., Подымова Л.С. Педагогика: Инновационная деятельность / В.В. Слостенін, Л.С. Подымова. – М.: ИЧП «Изд-во Магистр», 1997. – 308 с.
4. Юсуфбекова Н. Р. Общие основы педагогической инноватики / Н.Р. Юсуфбекова. – М.: Просвещение, 1991. – 174 с.
5. Слостенін В. А. Опыт исследования проблемы формирования личности учителя советской школы в высшей школе / В.А. Слостенін // Проблемы подготовки студентов педвузов и университетов. – М.: Педагогика, 1976. – С. 4-39.
6. Слостенін В. А. Профессиональная готовность учителя к воспитательной работе / В.А. Слостенін // Советская педагогика. – 1981. – № 4. – С. 76-84.
7. Кондрашова Л. В. Методика подготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися: учебн. пособ. / Л.В.Кондрашова – М.: Прометей, МГПИ им. В. И. Ленина, 1990. – 160 с.
8. Рудницька І. Проблема самореалізації вчителя: утвердження через інновації/ І. Рудницька // Вища освіта України. – №2. – 2008. – С. 40-44.
9. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Минск: БГУ, 1976. – 176 с.

References

1. Lazarev V. S., Potashnik M. M. Kak razrabotat programmu razvitiya shkoly: Metodicheskoe posobie dlya rukovoditeley obsheobrazovatelnykh uchrezhdeniy / V.S.Lazarev, M.M.Potashnik. – М.: Novaya shkola, 1993. – 48 s.
2. Popova O. V. Innovatsiyi v suchasny pedagogichny teorii ta praktitsi // Pedagogika ta psihologiya: Zblrnik naukovih prats / Za zag. red. akad. I. F. Prokopenka, chl.-kor. V. I. Lozovoyi. – Harkiv: HDPU, 1999. – Vip. 9. – S. 10-15.
3. Slastenin V. A., Podyimova L. S. Pedagogika: Innovatsionnaya deyatelnost / V.V.Schlstenin, L.S.Podyimova. – М.: IChP «Izd-vo Magistr», 1997. – 308 s.
4. Yusufbekova N. R. Obschie osnovyi pedagogicheskoy innovatiki / N.R. Yusufbekova. – М.: Prosveschenie, 1991. – 174 s.
5. Slastenin V. A. Opyit issledovaniya problemy formirovaniya lichnosti uchitelya sovetskoy shkoly v vyisshey shkole / V.A. Slastenin // Problemyi podgotovki studentov pedvuzov i universitetov. – М.: Pedagogika, 1976. – S. 4-39.
6. Slastenin V. A. Professionalnaya gotovnost uchitelya k vospitatelnoy rabote V.A. Slastenin // Sovetskaya pedagogika. – 1981. – # 4. – S. 76-84.
7. Kondrashova L. V. Metodika podgotovki budushego uchitelya k pedagogicheskomu vzaimodeystviyu s uchashchimisya: uchebn. posob. / L.V.Kondrashova – М.: Prometey, MGPI im. V.I. Lenina, 1990. – 160 s.
8. Rudnitska I. Problema samoreallzatsiyi vchitelya: utverdzhennya cherez Innovatsiyi/ I. Rudnitska // Vischa osvita UkraYini. – #2. – 2008. – S. 40-44.
9. Dyachenko M. I., Kandyibovich L. A. Psihologicheskie problemyi gotovnosti k deyatelnosti / M.I. Dyachenko, L.A. Kandyibovich. – Minsk: BGU, 1976. – 176 s.

ESPECIALLY THE READINESS OF TEACHERS TO INNOVATIVE ACTIVITY

K.A. Hlianenko

Industrial college of DVNZ UDKHTU, Ukraine, m. Kamyants'ke

Abstract. The article notes that one of the important qualities of the teacher, the conditions of success for him as a professional is the willingness to innovate. The author argues that pedagogical innovation requires a fundamentally new methodological developments, new quality of pedagogical innovation. The author notes that the commitment to innovative pedagogical activity is formed not by itself, not in a virtual reasoning, and during the pedagogical practice, accumulating all accumulated in the previous step, reaching due to this much higher level. This means that each previous level of preparedness is a prerequisite for the formation of the new. Therefore, the readiness of teachers to innovative activity is determined by certain indicators. Professional orientation on innovation focus more while studying in institutions of higher education. The willingness to innovate is a special personal status, suggests the presence of a teacher motivational-value attitude to professional activity, possession of effective ways and means to achieve goals, creativity and reflection.

Key words: readiness, innovative activity, training of teachers, motivation, reflection, professional activity, pedagogical technologies.